

CCJE(2022)4

Strasbourg, 2. prosinca 2022.

SAVJETODAVNO VIJEĆE EUROPSKIH SUDACA (CCJE)

CCJE Mišljenje br. 25 (2022)
o slobodi izražavanja sudaca

Sadržaj

I. Uvod	3
II. Opseg i cilj mišljenja	3
III. Pregled nacionalnih propisa i prakse	4
IV. Opća načela	6
V. Ograničenja slobode izražavanja / kontroverzni slučajevi	9
1. Izjave povezane sa sudskim sporovima	9
2. Izjave u vezi s javnim raspravama	10
3. Izjave o pitanjima od interesa za pravosuđe kao instituciju	11
4. Javno kritiziranje pravosuđa / drugih sudaca	12
5. Aktivni politički mandat / bivši politički mandat	12
VI. Obrana sudačke neovisnosti kao zakonska i / ili etička dužnost sudaca, udruga sudaca i sudbenih vijeća	13
VII. Etička dužnost sudaca da javnosti objašnjavaju pravdu	14
VIII. Upotreba društvenih mreža među sucima	15
1. Sloboda izražavanja sudaca na internetu ili izvan njega	15
2. Razvijanje smjernica za korištenje društvenih mreža od strane sudaca	15
a) Definicija društvenih mreža	15
b) Primjenjivost općeg pravila o sudačkoj suzdržanosti	15
c) Prilagodba sudačkog ponašanja specifičnim izazovima komunikacije na društvenim mrežama	16
d) Sugeriranje transparentnog korištenja društvenih mreža (podložno dopuštenju)	17
e) Naglašavanje važnosti obuke sudaca u pogledu korištenja društvenih mreža	17
IX. Preporuke	18

I. Uvod

1. U skladu s mandatom koji mu je dodijelio Odbor ministara, Savjetodavno vijeće europskih sudaca (CCJE) pripremio je ovo Mišljenje o slobodi izražavanja sudaca.
2. Mišljenje je pripremljeno na temelju prethodnih mišljenja CCJE-a, CCJE Magna Carta sudaca (2010.) i relevantnih instrumenata Vijeća Europe, posebno Europske povelje o statutu sudaca (1998.) i Preporuke Odbora ministara CM/Rec(2010)12 o sucima: neovisnost, učinkovitost i odgovornosti, Izvješće Europske komisije za demokraciju kroz pravo (Venecijanska komisija) o slobodi izražavanja sudaca (CDLAD(2015)018). Također uzima u obzir Osnovna načela UN-a o neovisnosti pravosuđa, Bangalorska načela ponašanja sudaca i Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, koje se također bavi ostvarivanjem slobode izražavanja od strane sudaca¹. Osim toga, razmatraju se Neobvezujuće smjernice o korištenju društvenih mreža od strane sudaca Ureda Ujedinjenih naroda za droge i kriminal (UNODC) i izvješća Europske mreže sudbenih vijeća (ENCJ). Konačno, Mišljenje se oslanja na praksu Europskog suda za ljudska prava (ESLJP).
3. Mišljenje također uzima u obzir odgovore članova CCJE-a u upitniku o slobodi izražavanja sudaca, sažetak tih odgovora i preliminarni nacrt koji je pripremila stručnjakinja koju je imenovalo Vijeće Europe, gospođa Jannika Jahn.

II. Opseg i cilj mišljenja

4. Mišljenje se bavi slobodom izražavanja sudaca i raspravlja o glavnim aspektima sudačkog izražavanja. Bavi se pravnom i etičkom obvezom suca da govori kako bi zaštitio vladavinu prava i demokraciju na domaćoj, ali i na europskoj i međunarodnoj razini. Mišljenje razmatra sudačko izražavanje koje se bavi pitanjima od interesa za pravosuđe, kao i kontroverznim temama od javnog interesa te ispituje suzdržanost sudaca koja se mora primijeniti. Pokriva sudačko izražavanje unutar i izvan suda. Namjera Mišljenja je dati opće smjernice sucima i široki okvir za stalnu raspravu o tome koje parametre treba uzeti u obzir kada ostvaruju svoje pravo na slobodu izražavanja. Ovo mišljenje ne nastoji definirati minimalni opseg slobode izražavanja sudaca.
5. Za potrebe Mišljenja, zahtjev za suzdržanost sudaca definira se kao dužnost suzdržanosti koju je sucu nametnulo ili samo sudstvo ili zakonodavac. Što se tiče pravnih parametara, Mišljenje se oslanja na praksu Europskog suda za ljudska prava (ESLJP). Što se tiče stajališta o etičkim smjernicama i preporukama izraženim u ovom Mišljenju, CCJE se oslanja na svoja utvrđenja. Sudačko (samo)ograničenje uključuje pojam sudačke diskrecije, suzdržanosti ili umjerenosti
6. Kad se bavi slobodom izražavanja pojedinog suca, Mišljenje uzima u obzir dijelom suprotstavljene, a dijelom komplementarne interese. Oni uključuju pravo pojedinog suca na slobodu izražavanja; pravo javnosti da bude obaviještena o pitanjima od javnog interesa; pravo na pošteno suđenje, uključujući nepristran i neovisan sud; i pretpostavku nevinosti. Mišljenje također razmatra načela koja podupiru ta prava. Načelo diobe vlasti podupire slobodu govora sudaca, ako je riječ o pitanju od javnog interesa, kao što je funkcioniranje pravosudnog sustava. Vladavina prava osigurava

---

¹ Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. travnja 2019., A/HRC/41/48.

jednakost svih (bilo građana ili državnih aktera) pred zakonom. Njegova učinkovitost dijelom ovisi o povjerenju javnosti u neovisnost i autoritet pravosuđa. Dioba vlasti zahtijeva i sudsku neovisnost i slobodu izražavanja sudaca, što rezultira tenzijom između cilja da se suci spriječe da se ponašaju kao političari i, istovremeno, podržavanja njihove slobode izražavanja kao dokaza neovisnosti sudstva.

7. Mišljenje također obuhvaća suce koji govore ili pišu u ime sudačkih udruga, sudova ili sudbenog vijeća. Ne odnosi se na umirovljene suce jer oni uživaju jednako pravo na slobodu izražavanja kao i sve druge osobe, osim na povjerljive informacije do kojih su došli tijekom obavljanja svoje dužnosti.
8. Pod pretpostavkom da javnost ne mora uvijek jasno razlikovati kada sudac djeluje u privatnom, a kada u profesionalnom svojstvu, Mišljenje razmatra izjave sudaca iz perspektive njihovog obnašanja javne dužnosti.
9. Mišljenje se ne bavi pitanjima koja se tiču obrazloženja sudaca u njihovim presudama, budući da se radi o obnašanju sudačke dužnosti, a ne o ostvarivanju prava pojedinca.
10. Za potrebe ovog mišljenja, pojam medija obuhvaća tiskane, televizijske i internetske medije, uključujući audio i video streaming usluge².

III. Pregled nacionalnih propisa i prakse

11. Odgovori članova CCJE-a na upitnik za pripremu ovog mišljenja³ daju pregled trenutnog stanja propisa i prakse država članica.
12. Države članice Vijeća Europe jamče sucima pravo na slobodu izražavanja. Opseg zaštite razlikuje se među državama članicama. U mnogim državama pokriva izvansudske izjave dane privatno ili javno u vezi s profesionalnom sposobnošću sudaca, kao i izvansudske izjave dane u ime interesa pravosuđa. U nekim zemljama suci uživaju imunitet od tužbi za bilo što izrečeno na sudu, osim ako se utvrdi mala fides.
13. Sloboda izražavanja sudaca ograničena je u svrhu održavanja povjerljivosti postupka, internih sudskih pitanja i procesnih prava stranaka u postupku. U svim državama članicama sucima je zabranjeno otkrivati povjerljive informacije do kojih su došli tijekom obavljanja dužnosti, a koje su relevantne za postupke koji su u tijeku i koje bi mogle povrijediti prava stranaka u postupku. Dužni su čuvati kao tajnu postupak vijećanja i glasovanja prilikom donošenja odluka.
14. U velikoj većini država članica suci podliježu zakonskoj i/ili etičkoj obvezi⁴ ograničenja koja ima za cilj očuvati neovisnost i nepristranost sudstva i povjerenje javnosti u njega, kao i pravilno djelovanje i dostojanstvo pravosuđa. Pravila o izjavama sudaca razlikuju se između država članica.

---

² CCJE usvaja definiciju medija kako je navedena u Dodatku I. Preporuci CM/Rec(2022)11 Odbora ministara o načelima za upravljanje medijima i komunikacijama, stavak 4.

³ Vidjeti na <https://www.coe.int/en/web/ccje/opinion-25-on-the-freedom-of-expression-of-judges>.

⁴ Točnije, takva su ograničenja sadržana u ustavu, zakonskim odredbama, kodeksima ponašanja, etičkim kodeksima ili dugogodišnjim sudskim konvencijama.

15. Kao opće pravilo ili praksa, većina država članica zabranjuje ili poziva suce da se suzdrže od komentiranja vlastitih i postupaka drugih sudaca koji su u tijeku. Neke države članice proširuju ovo pravilo na presuđene slučajeve, uključujući slučajeve drugih sudaca. Međutim, neki čine iznimku za raspravu o sudskoj praksi u sklopu akademskog rada sudaca, kao nastavnika prava ili u profesionalnom okruženju. U mnogim državama suci podliježu etičkoj ili konvencionalnoj obvezi da ne odgovaraju na javne kritike svojih predmeta.
16. Mjera u kojoj suci mogu sudjelovati u javnim raspravama o pitanjima od političkog ili društvenog značaja, zakona, pravosuđa ili provođenja pravde, te izražavati svoja stajališta o tim pitanjima u medijima, razlikuje se među državama članicama. Isto vrijedi i za pravo sudaca da imaju politički mandat ili da sudjeluju u političkim demonstracijama.
17. U nekim zemljama suci se općenito moraju suzdržati od sudjelovanja u kontroverznim političkim raspravama, uključujući, između ostalog, javno prozivanje drugih državnih organa na neprijateljski način ili miješanje u stranačku politiku podržavanjem ili kritiziranjem određenih stranaka ili političara. U drugim državama članicama suci moraju paziti da ne ostavljaju dojam čvrstog stajališta o određenom pitanju. Nekoliko država članica dopušta sucima da javno komentiraju zakonske prijedloge ili zakon općenito, posebice kada udruga sudaca daje takve komentare. Čak i ako je dopušteno, države članice izvještavaju da suci rijetko daju javne izjave o političkim pitanjima.
18. U većini država članica suci mogu komentirati pitanja koja se tiču pravosuđa, njegovog pravilnog djelovanja i neovisnosti ili diobe vlasti, pod uvjetom da se njihova kritika temelji na činjenicama i argumentima i da se unutarne funkcioniranje sudstva ne otkriva. U nekim se državama članicama javno izražavanje pod određenim okolnostima tumači kao etička dužnost, posebice kao odgovor na političke napade na pravosuđe. U tu svrhu suci viših sudova ponekad imaju veću slobodu izražavanja. Međutim, u nekim je zemljama takvo ponašanje dovelo do javnih kritika. Stoga nije neuobičajeno da suci moraju iscrpiti interne mehanizme, ako su dostupni unutar pravosuđa, prije nego što izađu u javnost ili ostati suzdržani ako pravosuđe namjerava izdati službeno institucionalno mišljenje.
19. Javno kritiziranje kolega sudaca ili pravosuđa je izvor zabrinutosti. Kritiziranje drugih sudaca ili drugih sudionika u pravosudnom sustavu, poput tužitelja ili branitelja, smatra se neetičkim ili kršenjem dugotrajne konvencije u nekim državama članicama, osobito kada je izraženo nepoštovanjem, ponižavajućim i uvredljivim tonom ili ako prenosi generalno negativnu sliku cjelokupnog pravosuđa.
20. U većini država članica koje su odgovorile na upitnik, suci ne smiju biti članovi političkih stranaka niti poduzimati bilo kakvu političku aktivnost jer se to smatra podrivanjem neovisnosti pravosuđa ili negativnim utjecajem na povjerenje javnosti u pravosuđe. U nekim slučajevima, ustavno ili zakonsko pravilo nespojivosti izričito se proteže na članstvo u zakonodavnim ili izvršnim tijelima na europskoj, nacionalnoj ili lokalnoj razini. Što se tiče toga što se smatra nespojivim s njihovom sudačkom dužnošću, neke zemlje dopuštaju sucima obnašanje političkih mandata ako odu na dopust. Među njima, neke države članice podvrgavaju suce etičkoj dužnosti očuvanja ugleda pravosuđa. Neke zemlje dopuštaju sucu da se bavi političkim aktivnostima paralelno sa svojom sudačkom dužnošću. U tom slučaju zahtijevaju od sudaca da svojim političkim djelovanjem ne ometaju nepristrano obnašanje sudačke dužnosti. U

nekoliko zemalja suci podliježu zabrani sudjelovanja na javnim okupljanjima, posebno kada su ona političke prirode.

21. Korištenje društvenih mreža tema je koja trenutno brine. U nekoliko država članica suci sve više koriste društvene mreže. Međutim, nekoliko kodeksa ponašanja daje posebne praktične smjernice u tom pogledu. Ako to učine, primjenjuju opću dužnost sudske suzdržanosti ili pozivaju na oprez kako bi izbjegli narušavanje neovisnosti, nepristranosti ili povjerenja javnosti u pravosuđe.
22. Nekoliko država članica primjećuje porast pravnih ili etičkih ograničenja slobode izražavanja za suce. Nasuprot tome, u nekoliko država članica sudačka ograničenja su ublažena, što je dovelo do povećanog javnog angažmana sudaca, osobito na društvenim mrežama. Općenito, mnoge države članice vide potrebu za raspravom o sudačkoj etici, pri čemu je određivanje odgovarajućeg sadržaja i granica slobodnog izražavanja sudaca važan zadatak.
23. Zabilježeni su neki slučajevi u kojima su suci stegovno kažnjeni zbog izjave koju su dali. Na primjer, izjave na sudu tijekom postupka koje bacaju sumnju na nepristranost suca, kao što su rasističke primjedbe, dovele su do disciplinskog postupka. Prije izricanja stegovne mjere, stegovno tijelo većine država članica razmatra prirodu i težinu ograničenja slobode izražavanja, uključujući elemente kao što su specifičan položaj suca, sadržaj i način izjave te kontekst u kojemu je dana, kao i narav i težinu disciplinske mjere koju tijelo namjerava izreći. Razrješenje suca može se odrediti samo u krajnjem slučaju.

IV. Opća načela

24. Kao što je sadržano u članku 10. EKLJP-a, svatko ima pravo na slobodu izražavanja. Ovo pravo uključuje slobodu mišljenja te slobodu primanja i prenošenja informacija i ideja bez uplitanja javne vlasti i bez obzira na granice.
25. Sloboda izražavanja jedan je od bitnih temelja demokratskog društva, jedan od osnovnih uvjeta za njegov napredak i razvoj svake osobe⁵. Slijedi da se iznimke od ove slobode moraju strogo tumačiti i da se potreba za bilo kakvim ograničenjima mora uvjerljivo utvrditi⁶.
26. CCJE zauzima široko stajalište o osobnom opsegu prava na slobodu izražavanja sudaca kao individualnog prava⁷. Sukladno tome, sudac uživa pravo na slobodu izražavanja kao i svaki drugi građanin. Pravo na slobodno izražavanje sudaca proteže se na osobna mišljenja izražena u vezi s obnašanjem dužnosti i daje sucima pravo na davanje izjava izvan suda kao i u sudu, javno i privatno te sudjelovanje u javnim raspravama i društvenom životu općenito.

---

⁵ Vidjeti ESLJP *Handyside protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, 7. prosinca 1976., zahtjev br. 5493/72, § 49.

⁶ Vidjeti ESLJP *Stoll protiv Švicarske* [VV], 10. prosinca 2007., zahtjev br. 69698/01 § 101, ponovljeno u *Morice protiv Francuske* [VV], 23. travnja 2015., zahtjev br. 29369/10, § 124.

⁷ Usp. ESLJP *Baka protiv Mađarske* [VV], 23. lipnja 2016., zahtjev br. 20261/12; *Wille protiv Lihtenštajna* [VV], 28. listopada 1999., zahtjev br. 28396/95, § 62. Prema ESLJP-u, samo obavljanje sudačke dužnosti, tj. izjave dane u vezi s administrativnim poslovima, nije obuhvaćeno slobodom izražavanja prema članku 10. EKLJP-a, usp. *Harabin protiv Slovačke*, 20. studenoga 2012., zahtjev br. 58688/11 § 151.

27. Međutim, institucionalna i državna priroda sudačke dužnosti daje ambivalentan karakter slobodi izražavanja pojedinog suca. Izjave sudaca mogu utjecati na sliku o pravosudnom sustavu u javnosti, jer ih javnost općenito može percipirati ne samo kao subjektivne već i kao objektivne ocjene i pripisati ih cijeloj instituciji.
28. U svojoj službenoj funkciji suci imaju istaknutu ulogu u društvu kao jamci vladavine prava i pravde⁸. Sama bit sudačkog posla je sposobnost objektivnog i nepristranog sagledavanja predmeta spora. Za suce je jednako važno da se smatra da imaju tu sposobnost⁹. To je zato što im je potrebno povjerenje javnosti u njihovu neovisnost i nepristranost kako bi bili uspješni u obavljanju svojih dužnosti¹⁰ i očuvanju autoriteta sudstva za rješavanje pravnih sporova ili za utvrđivanje krivnje ili nevinosti osobe po kaznenoj optužbi¹¹. Iz toga proizlazi da te vrijednosti suci moraju afirmirati svojim ponašanjem¹². Stoga je legitimno da država nametne sucima obvezu suzdržanosti koja uvažava njihovu ulogu u društvu¹³.
29. S obzirom na gore navedene premise, "dužnosti i odgovornosti" iz članka 10. stavka 2. Europske konvencije o ljudskim pravima (EKLJP) poprimaju poseban značaj za izjave sudaca¹⁴. Što se tiče zakonskih ograničenja slobode izražavanja sudaca, ovaj članak predviđa da ona moraju biti propisana zakonom i da su nužna u demokratskom pravnom poretku kako bi služila legitimnoj svrsi. Legitimni ciljevi, definirani u članku, uključuju očuvanje autoriteta i nepristranosti sudbene vlasti te zaštitu tajnosti postupka. Nadalje, prava drugih, kao što je jamstvo pretpostavke nevinosti, služe kao legitimni ciljevi za ograničavanje slobode izražavanja. U nedostatku legitimnog cilja, ograničenje prava suca na slobodno izražavanje može se činiti kao nelegitimna odmazda protiv suca zbog neželjene kritike¹⁵. U većini država članica, etička ograničenja slobode govora sudaca usmjerena su u slične svrhe¹⁶.

---

⁸ Vidjeti CCJE Magna Carta, stavak 1.; vidjeti također ESLJP *Baka protiv Mađarske* [VV], 23. lipnja 2016., zahtjev br. 20261/12, § 164.

⁹ Usp. ESLJP *Castillo Algar protiv Španjolske*, 28. listopada 1998., zahtjev br. 28194/95, § 45; i poznate riječi glavnog suca Lorda Hewarta: "Pravda se ne smije samo provoditi, već se mora i vidjeti da se provodi", R. v. Sussex Justices, ex parte McCarthy, (1924.) 1 K.B. 256 na 259.

¹⁰ Kao što je prepoznao ESLJP, vidjeti *Baka protiv Mađarske* [VV], 23. lipnja 2016., zahtjev br. 20261/12, § 164; *Kudeshkina protiv Rusije*, 26. veljače 2009., zahtjev br. 29492/05, § 86, *Morice protiv Francuske* [VV], 23. travnja 2015., zahtjev br. 29369/10, § 128-130; *Kyprianou protiv Cipra* [VV], 15. prosinca 2005., zahtjev br. 73797/01, § 172.

¹¹ ESLJP *Morice protiv Francuske* [VV], 23. travnja 2015., zahtjev br. 29369/10, § 129; *Di Giovanni protiv Italije*, 9. srpnja 2103., zahtjev br. 51160/06, § 71.

¹² Usp. Preporuka Odbora ministara CM/Rec(2010)12 o sucima: neovisnost, učinkovitost i odgovornosti, stavak 21. i paragraf 69. obrazloženja. Vidjeti također Bangalorska načela sudskog ponašanja, paragrafe 1.6, 2.2, 2.4, 3.2, 4.6; Temeljna načela o neovisnosti pravosuđa, načelo 8; čl. 4.3 Europska povelja o statutu sudaca; Međunarodno udruženje sudaca, Opća povelja o sucu (1999., ažurirano 2017.), čl. 3.-5., 6.-2.

¹³; Usp. Izvješće Venecijanske komisije o slobodi izražavanja sudaca, CDLAD(2015)018, stavci 80–81; ESLJP, vidjeti *Baka protiv Mađarske* [VV], 23. lipnja 2016., zahtjev br. 20261/12, § 162, također za polje slobodne procjene dodijeljeno državama.

¹⁴ Usp. ESLJP *Baka protiv Mađarske* [VV], 23. lipnja 2016., zahtjev br. 20261/12, § 162.

¹⁵ Vidjeti ESLJP *Miroslava Todorova protiv Bugarske*, 19. listopada 2021., zahtjev br. 40072/13.

¹⁶ Poput Bangalorskih načela, neka od njih upućuju na dostojanstvo sudačke dužnosti umjesto na autoritet pravosuđa, stavak 4.6 Bangalorskih načela. Za povjerljivost pogledajte stavak 4.10 Bangalorskih načela.

30. Ograničenje slobode govora zahtijeva opravdanje. U sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava (ESLJP), miješanje se smatra nužnim u demokratskom društvu kada odgovara na "hitnu društvenu potrebu" i "razmjerno je legitimnom cilju kojemu se teži"¹⁷. Proporcionalnost mjere zahtijeva da ona bude najmanje restriktivna mjera¹⁸.
31. Slijedi da se mora uspostaviti ravnoteža između temeljnog prava pojedinog suca na slobodu izražavanja i legitimnog interesa demokratskog društva da se očuva povjerenje javnosti u sudstvo¹⁹. Bangalorska načela formuliraju dva temeljna razmatranja u tom pogledu. Prvo je bi li sudjelovanje suca moglo razumno potkopati povjerenje u njegovu/njezinu nepristranost. Drugo je može li takav angažman suca nepotrebno izložiti političkim napadima ili biti u suprotnosti s dostojanstvom sudačke dužnosti. U oba slučaja, sudac bi trebao izbjegavati takvo uplitanje²⁰. Stoga se postavlja pitanje je li u određenom društvenom kontekstu i u očima razumnog i obaviještenog promatrača sudac sudjelovao u aktivnosti koja bi objektivno mogla ugroziti njegovu/njezinu neovisnost ili nepristranost²¹. Važni kriteriji koje treba uzeti u obzir su formulacija izjave i okolnosti, kontekst i opća pozadina u kojoj je izjava data, uključujući stav samog suca²².
32. U postizanju razumne ravnoteže, stupanj do kojeg suci mogu i trebaju biti uključeni u društvo zahtijeva odgovarajuće razmatranje²³. Treba uzeti u obzir da javne izjave suca mogu pridonijeti zaštiti vladavine prava i diobe vlasti.
33. Korektivnim mjerama, poput izuzeća suca ili dobrovoljnog povlačenja, trebalo bi dati prednost pred općim preventivnim kršenjem slobode izražavanja sudaca s ciljem izbjegavanja takvih situacija.
34. Definiranje sadržaja i pravila o slobodi izražavanja i etičkim ograničenjima njezina korištenja trebali bi učiniti sami suci ili sudačka udruženja²⁴.
35. Pri ocjeni bilo kakvog miješanja mora se ispitati i razmjernost sankcije ili druge mjere. Kazne ne bi trebale imati „obeshrabrujući učinak” na korištenje slobode izražavanja drugih sudaca, tj. ne bi trebale sprječavati druge suce da je koriste u vezi s pitanjima

---

¹⁷ Vidjeti, na primjer, ESLJP *Baka protiv Mađarske* [VV], 23.06.2016., zahtjev br. 20261/12, stavak 158.

¹⁸ Usp. ESLJP *Perinçek protiv Švicarske* [VV], 15. listopada 2015., zahtjev br. 27510/08, § 273.

¹⁹ Vidjeti CCJE Mišljenje br. 3 (2002), paragraf 27 i drugo, posebno 28, 33. Ravnoteža koju je uspostavio ESLJP također je predmet znanstvene pozornosti, vidjeti i.a. *Anja Seibert-Fohr*, Sloboda izražavanja sudaca i njihova neovisnost: ambivalentan odnos, 89-110, a s obzirom na korištenje društvenih mreža, *Jannika Jahn*, Komunikacija sudaca na društvenim mrežama: procjena smjernica i novih izazova za slobodu govora i sudačke dužnosti u svjetlu Konvencije, 137-153, oboje u: *Vladavina prava u Europi - nedavni izazovi i pravosudni odgovori*, Elósegui/Miron/Motoc (ur.), 2021.

²⁰ Komentar Bangalorskih načela, paragraf 134.

²¹ CCJE Mišljenje br. 3 (2002.), paragraf 28.

²² Usp. ESLJP *Baka protiv Mađarske* [VV], 23. lipnja 2016., zahtjev br. 20261/12, § 166; *Wille protiv Lihtenštajna* [VV], 28. listopada 1999., zahtjev br. 28396/95, § 63.

²³ Vidjeti CCJE Mišljenje br. 3 (2002), paragraf 28; *Europska povelja o statutu sudaca*, paragraf 4.3 (komentar objašnjenja), navodi da suci ne smiju postati društveni ili građanski izopćenici.

²⁴ Vidjeti Vodič o tome kako razviti i implementirati kodekse sudačkog ponašanja, Ured Ujedinjenih naroda za droge i kriminal, Beč, 2019., str. 14-16.

koja se tiču provođenja pravde i sudstva²⁵. Mišljenja izražena u skladu s preporukama ovog mišljenja ne bi trebala biti predmet disciplinskih mjera.

V. Ograničenja slobode izražavanja / kontroverzni slučajevi

36. Kako bi se pomoglo sucima u postizanju ravnoteže između njihova prava na slobodu izražavanja i cilja održavanja povjerenja javnosti u njihovu nepristranost i neovisnost, treba dati smjernice u pogledu izjava koje bi mogle dovesti do njihovog povlačenja (odjeljci 1. i 2.), izjava koje bi mogle negativno utjecati na autoritet i ugled pravosuđa (odjeljci 3. i 4.) i izvršavanja političkih mandata koji bi mogli pokrenuti pitanja diobe vlasti (odjeljak 5.).

1. Izjave povezane sa sudskim sporovima

37. CCJE (Savjetodavno vijeće Europskih sudaca, dalje u tekstu: CCJE) naglašava da bi se suci trebali suzdržati od davanja bilo kakvih komentara koji bi mogli utjecati ili za koje se razumno očekuje da će utjecati na pravo na pošteno suđenje bilo koje osobe ili sporna pitanja koja se rješavaju pred njima²⁶. Izjave suca o predmetu koji je u tijeku, uključujući ton i kontekst izjave, mogu utjecati na ovo pravo, kako je smatrao ESLJP²⁷. Taj sud je naglasio da u vršenju svoje sudačke funkcije suci moraju primjenjivati maksimalnu diskreciju u pogledu predmeta kojima se bave, kako bi sačuvali svoju nepristranost. Suci se trebaju ponašati na način kojim se izbjegava stvaranje dojma da imaju bilo kakve osobne predrasude ili pristranosti u određenom slučaju. Ako sudac javno implicira da je već stvorio nepovoljan stav o predmetu podnositelja zahtjeva prije nego što je sudjelovao u predmetu, njegove/njezine izjave objektivno opravdavaju strahove optužene osobe o njegovoj/njezinoj nepristranosti²⁸. Slijedi da CCJE podržava zahtjev iznijet u Komentar Bangalorskih načela da sudac mora imati distanciran, objektivan, nepristran, otvoren i uravnotežen stav u svojim javnim izjavama²⁹, osobito ako postoji potencijalna veza sa postupkom koji je u tijeku.
38. Sama činjenica da neka tema ili pitanje može biti problem u nekom budućem predmetu nije dovoljna da spriječi suce u ostvarivanju njihova prava na slobodu izražavanja, posebno kada je mala vjerojatnost da će sudac morati suditi u tako specifičnom slučaju u budućnosti.
39. Potreban je povećan oprez u kontekstu istraga koje su u tijeku, posebno u kaznenim istragama s ciljem jamčenja pretpostavke nevinosti koja je sadržana u članku 6. stavku

---

²⁵ Vidjeti ESLJP *Baka protiv Mađarske* [VV], 23. lipnja 2016., zahtjev br. 20261/12, § 167. To je bio slučaj u predmetu *Kudeshkina protiv Rusije*, 26. veljače 2009., zahtjev br. 29492/05, kada je sudac podnositelj zahtjeva smijenjen s dužnosti nakon što je javno doveo u pitanje neovisnost sudstva, § 99.

²⁶ Vidjeti već u Mišljenju CCJE-a br. 3 (2002.), stavak 40., usp. Bangalorska načela, stavak 2.4.

²⁷ Vidjeti ESLJP *Olujić protiv Hrvatske*, 5. veljače 2009., zahtjev br. 22330/05, stavak 59. i dalje; usp. *Buscemi protiv Italije*, 16. rujna 1999., zahtjev br. 29569/95, stavak 68.; *Lavents protiv Latvije*, 28. studenoga 2002., zahtjev br. 58442/00, stavak 119.

²⁸ Usp. ESLJP *Lavents protiv Latvije*, 28. studenoga 2002., zahtjev br. 58442/00, stavak 119.; *Buscemi protiv Italije*, 16. rujna 1999., zahtjev br. 29569/95, stavak 68.

²⁹ Komentar Bangalorskih načela, stavak 136, također pogledati stavke 45, 65, 71; Bangalorska načela, stavci 2.2, 2.4.

2. EKLJP-a.³⁰ U kaznenom postupku suci moraju posebno paziti na izbor riječi ako žele informirati javnost o postupku prije nego što se nekoj osobi sudilo i prije nego što je proglašena krivom za određeno kazneno djelo³¹. Izjave o krivnji optuženika prije suđenja protivne su članku 6. EKLJP-a³².

40. Komentari sudaca o slučajevima u kojima je donesena presuda, osim njihovih vlastitih, ne pokreću nužno pitanje njihove nepristranosti. Komentiranje sudske prakse izravno je povezano s njihovim profesionalnim djelovanjem. U svom profesionalnom djelovanju suci imaju pravo davati konstruktivne komentare, pritom pokazujući poštovanje, o predmetima u kojima je donesena presuda.
41. Suci bi trebali pokazati oprez u svojim odnosima s medijima i suzdržati se od bilo kakvog osobnog iskorištavanja bilo kakvog odnosa s novinarima³³. U javnosti se ne smije steći dojam da suci medijskom komunikacijom žele utjecati na ishod predmeta.
42. CCJE se slaže s Europskim sudom za ljudska prava (ESLJP) da se pojedinačni suci trebaju suzdržati od korištenja medija u vezi s vlastitim predmetima, čak i ako su isprovocirani³⁴. Ako mediji ili zainteresirana javnost kritiziraju odluku, sudac treba izbjegavati odgovaranje na takve kritike pisanjem novinama ili odgovaranjem na pitanja novinara³⁵. Sudac treba jasno obrazloženim odlukama odgovoriti na legitimna očekivanja građana³⁶. No kada se suci ili njihove presude nepravedno kritiziraju, udruge sudaca, sudbeno vijeće i/ili predsjednik suda imaju institucionalnu dužnost razjasniti činjenice kako bi i u javnim raspravama sačuvali imidž autoritativnog i neovisnog pravosuđa. Usto i u iznimnom slučaju kada je sudac oklevetan ili ocrnjen, on/ona bi trebao/trebala imati pravo braniti se i zaštititi svoj integritet kao i svaki drugi građanin. Suci bi u tom smislu trebali dobiti institucionalnu podršku.
43. Povjerljive podatke koje je sudac dobio u svom službenom svojstvu on/ona ne smije koristiti niti otkrivati u bilo koju svrhu koja nije povezana sa službenim dužnostima suca.
44. Ni pod kojim okolnostima suce se ne smije prisiljavati da javno obrazlože razloge za presude koje su donijeli.

2. Izjave u vezi s javnim raspravama

45. Načela demokracije, diobe vlasti i pluralizma pozivaju na slobodu sudaca da sudjeluju u raspravama od javnog interesa³⁷. Međutim, načelo diobe vlasti zahtijeva od sudaca da

---

³⁰ Vidjeti ESLJP *Poyraz protiv Turske*, 7. prosinca 2010., zahtjev br. 15966/06, stavci 76-78; *Fatullayev protiv Azerbajdžana*, 22. travnja 2010, zahtjev br. 40984/07, stavci 159-162; *Lavents protiv Latvije*, 28. studenoga 2002., zahtjev br. 58442/00, stavci 126-127.

³¹ Vidjeti također ESLJP *Daktaras protiv Litve*, 10. listopada 2000., zahtjev br. 42095/98, stavak 41.; *Butkevičius protiv Litve*, 26. ožujka 2002., zahtjev br. 48297/99, stavak 50.

³² Usp. ESLJP *Previti protiv Italije* (odl.), 8. prosinca 2009, zahtjev br. 45291/06, stavak 253.

³³ Mišljenje CCJE-a br. 3 (2002.), stavak 40.

³⁴ Za sudske praksu ESLJP-a, pogledati *Lavents protiv Latvije*, 28. studenoga 2002., zahtjev br. 58442/00, stavak 118.; *Buscemi protiv Italije*, 16. rujna 1999., zahtjev br. 29569/95, stavak 67.

³⁵ Usp. Komentar Bangalorskih načela, stavak 74.

³⁶ Usp. Komentar Bangalorskih načela, stavak 74.

³⁷ Usp. ESLJP *Previti protiv Italije* (odl.), 8. prosinca 2009., zahtjev br. 45291/06; usp. Mišljenje CCJE-a br. 18 (2015.), stavak 42.

se suzdrže od toga da se sami ponašaju kao političari kada govore u javnosti. Stoga je potrebno pronaći razumnu ravnotežu između stupnja uključenosti sudaca u javne rasprave i potrebe da budu neovisni i nepristrani u obavljanju svojih dužnosti i da ih se vidi kao neovisne³⁸. Sadržaj i kontekst date izjave poprimaju posebnu važnost u tom pogledu³⁹.

46. Zbog svog jedinstvenog položaja u demokraciji koja se temelji na vladavini prava, suci imaju stručnost i odgovornost koja iz toga proizlazi da doprinesu poboljšanju zakona, obrani temeljnih prava, pravnog sustava i provođenja pravde⁴⁰. Stoga im, uz očuvanje njihove nepristranosti i neovisnosti, treba dopustiti, pa čak i poticati sudjelovanje u raspravama o zakonima u informativne i obrazovne svrhe⁴¹ te izražavanje stavova i mišljenja o slabim stranama u primjeni zakona i poboljšanju zakona te o pravnom sustavu.
47. U svim javnim izjavama o pitanjima od javnog interesa suci se trebaju izražavati razborito, umjerenim tonom, uravnoteženo i s poštovanjem. Trebali bi se suzdržati od diskriminacije, političkog, filozofskog ili vjerskog prozelitizma ili militantnosti.

3. Izjave o pitanjima od interesa za pravosuđe kao instituciju

48. Suci imaju pravo davati komentare o pitanjima koja se odnose na temeljna ljudska prava, vladavinu prava, pitanja imenovanja ili napredovanja sudaca i ispravnog funkcioniranja pravosuđa, uključujući neovisnost pravosuđa i podjelu vlasti⁴². Ako pitanje izravno utječe na rad sudova, suci također trebaju imati slobodu komentirati politički kontroverzne teme, uključujući zakonske prijedloge ili vladinu politiku⁴³. To proizlazi iz činjenice da javnost ima legitiman interes biti informirana o ovim pitanjima jer se radi o vrlo važnim stvarima u demokratskom društvu⁴⁴. Suci na vodećim položajima ili oni koji obnašaju dužnost u udrugama sudaca ili sudbenom vijeću imaju istaknut položaj da govore u ime pravosuđa.
49. Suci imaju pravo postavljati zahtjeve i primjedbe koji se odnose na njihov status, uvjete rada, kao i sva druga pitanja koja se odnose na njihove profesionalne interese. Udruge sudaca igraju istaknutu ulogu u ovom pitanju⁴⁵.
50. Suci bi trebali biti suzdržani⁴⁶ kako bi izbjegli kompromitiranje svoje nepristranosti ili neovisnosti. Nadalje, javne izjave upućene vladi o pitanjima koja se odnose na pravosuđe ne smiju izgledati kao lobiranje kod vlade ili kao naznaka kako bi sudac

---

³⁸ Usp. Mišljenje CCJE-a br. 18 (2015.), stavak 42; Mišljenje CCJE-a br. 3 (2002.), stavak 30. i dalje, pos. 33.

³⁹ Vidjeti Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. travnja 2019., A/HRC/41/48, stavak 42.

⁴⁰ Vidjeti Komentar Bangalorskih načela, stavak 156.

⁴¹ Vidjeti Komentar Bangalorskih načela, stavak 139.

⁴² Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. travnja 2019., A/HRC/41/48, stavak 69.; također pogledati Komentar Bangalorskih načela, stavak 138; Mišljenje CCJE-a br. 3 (2002.), stavci 33-34.

⁴³ Komentar Bangalorskih načela, stavak 138.

⁴⁴ Usp. ESLJP *Baka protiv Mađarske* [VV], 23. lipnja 2016., zahtjev br. 20261/12, stavak 165.

⁴⁵ Mišljenje CCJE-a br. 23 (2020.).

⁴⁶ Komentar Bangalorskih načela ponašanja sudaca, stavak 138.

presudio da se određene situacije nađu pred sudom. Visokopozicionirani sudac mora biti posebno oprezan u tom smislu zbog svog istaknutog položaja.

4. Javno kritiziranje pravosuđa / drugih sudaca

51. U pogledu javne kritike ili informiranja o pitanjima koja se odnose na pravosuđe, uključujući komentare o kolegama sucima, CCJE slijedi Europski sud za ljudska prava (ESLJP) prihvaćajući da se suzdržanost primjenjuje na suce u svim slučajevima u kojima je vjerojatno da će autoritet i nepristranost pravosuđa biti dovedeni u pitanje⁴⁷. Razlog tome je činjenica da je potrebno zaštititi povjerenje javnosti od štetnih napada, osobito s obzirom na činjenicu da su suci koji se suočavaju s kritikama podložni obvezi suzdržanosti koja im onemogućuje odgovaranje⁴⁸.
52. Izjave su dopuštene ako ne nadilaze puku kritiku iz strogo stručne perspektive, ako su dio rasprave o pitanjima od velikog javnog interesa i ako se temelje na potkrijepljenim tvrdnjama⁴⁹. Sudac mora biti odmjeren i prikladnoga ponašanja čak i kad dijeli točne informacije⁵⁰. Sudac mora pokazivati poštovanje i kad kritizira druge aktere u pravosudnom sustavu. Kritika ne bi trebala biti motivirana osobnim nezadovoljstvom ili neprijateljstvom ili očekivanjem osobne koristi. Općenito, suci bi trebali izbjegavati izražavanje na impulziv, neodgovoran i uvredljiv način.
53. Važno je da pravosuđe osigura atmosferu koja sucima omogućuje da daju kritičke komentare, posebno u hijerarhijski organiziranom pravosuđu gdje suci ovise o više pozicioniranim kolegama u smislu doprinosa napredovanju. Međutim, suci bi se prvo trebali poslužiti svim postojećim korektivnim mjerama, prije nego što izađu u javnost.

5. Aktivni politički mandat / bivši politički mandat

54. Izravna uključenost u stranačku politiku može izazvati sumnju u diobu vlasti i neovisnost ili nepristranost suca, zbog čega mnoge države ograničavaju političke aktivnosti sudaca. S ciljem jamčenja građanima prava iz članka 6. EKLJP-a, Europski sud za ljudska prava (ESLJP) priznaje razmjernim ograničenje da države isključe suce s političkih dužnosti⁵¹. Komentar Bangalorskih načela navodi da su sudačke dužnosti nespojive s određenim političkim aktivnostima, kao što je članstvo u nacionalnom parlamentu ili lokalnom vijeću⁵².
55. CCJE se pridružuje ESLJP-u u zaključku da prethodno pripadanje političkoj stranci nije dovoljno za dovođenje u sumnju nepristranosti suca, osobito ako nema naznaka da članstvo ima bilo kakvu vezu sa suštinom slučaja⁵³.

---

⁴⁷ Usp. ESLJP *Kudeshkina protiv Rusije*, 26. veljače 2009., zahtjev br. 29492/05, stavak 86.; *Di Giovanni protiv Italije*, 9. srpnja 2103., zahtjev br. 51160/06, stavak 71.; *Panioglu protiv Rumunjske*, 8. listopada 2020, zahtjev br. 33794/14, stavak 114.

⁴⁸ Usp. ESLJP *Morice protiv France* [VV], 23. travnja 2015, zahtjev br. 29369/10, stavak 128.

⁴⁹ Usp. ESLJP *Baka protiv Mađarske* [VV], 23. lipnja 2016., zahtjev br. 20261/12, stavak 171.; *Panioglu protiv Rumunjske*, 8. listopada 2020., zahtjev br. 33794/14, stavak 119.; *Kudeshkina protiv Rusije*, 26. veljače 2009., zahtjev br. 29492/05, stavak 93.

⁵⁰ Vidjeti ESLJP *Kudeshkina protiv Rusije*, 26. veljače 2009., zahtjev br. 29492/05, stavak 93.

⁵¹ Vidjeti ESLJP *Briķe protiv Latvije*, 29. lipnja 2000., zahtjev br. 47135/99.

⁵² Komentar Bangalorskih načela, stavak 135.

⁵³ Vidjeti ESLJP *Otegi Mondragon i drugi protiv Španjolske* (odl.), 6. studenoga 2018., zahtjev br. 4184/15 (et al).

56. Međutim, kako bi se zaštitilo povjerenje javnosti u pravosuđe, osnovni standardi sudačkog ponašanja, kao što je očuvanje ugleda pravosuđa, trebali bi se nastaviti primjenjivati kada sudac ima politički mandat⁵⁴. Ako su suci povrijedili standarde sudske neovisnosti i nepristranosti davanjem određenih izjava tijekom svog političkog djelovanja, moraju se povući u slučajevima kada to pitanje postane relevantno. Kako bi zadržali mogućnost ponovnog preuzimanja sudačke funkcije nakon političkog mandata, nužno je izbjegavati davanje izjava koje ih čine nepodobnima za obavljanje sudačke dužnosti.
57. U zemljama u kojima suci mogu imati politički mandat (na nepuno vrijeme) ili biti članovi političke stranke uz svoju sudačku dužnost, trebali bi pokazati suzdržanost kako ne bi ugrozili svoju neovisnost ili nepristranost⁵⁵. Imperativ je da izbjegavaju zauzimanje striktno stranačkih i čvrstih stavova o bilo kojim pitanjima ili političkim stvarima koje izazivaju razumnu sumnju u sveukupnu sposobnost suca da o takvoj stvari odlučuje na objektivan način.

VI. Obrana sudačke neovisnosti kao zakonska i / ili etička dužnost sudaca, udruga sudaca i sudbenih vijeća

58. U skladu s mišljenjima CCJE-a br. 3 (2002.)⁵⁶ i br. 18 (2015.)⁵⁷, CCJE tvrdi da je svaki sudac odgovoran za promicanje i zaštitu sudske neovisnosti, koja ne funkcionira samo kao ustavna zaštita za suca, već također sucima nameće etičku i/ili pravnu dužnost da je očuvaju i javno govore u obranu vladavine prava i neovisnosti pravosuđa kada su te temeljne vrijednosti ugrožene⁵⁸. To se proširuje se i na pitanja unutarnje i vanjske neovisnosti.
59. S obzirom na europsku i međunarodnu suradnju u pravnim stvarima i važnost europskog i međunarodnog prava u zaštiti neovisnosti pravosuđa, suci se mogu baviti prijetnjama neovisnosti pravosuđa i na nacionalnoj i na međunarodnoj razini.
60. Ako su neovisnost pravosuđa ili sposobnost sudbene vlasti da obavlja svoju ustavnu ulogu ugroženi ili napadnuti, pravosuđe mora biti otporno i bez straha braniti svoju poziciju⁵⁹. Ta dužnost posebno dolazi do izražaja kada je demokracija u lošem stanju, kada se njezine temeljne vrijednosti raspadaju, a neovisnost pravosuđa je napadnuta.
61. Budući da dužnost obrane proizlazi iz sudske neovisnosti, ona se odnosi na svakog suca⁶⁰. Kad sudac takve izjave daje ne samo u osobnom svojstvu, već i u ime sudačkog vijeća, sudačke udruge ili drugog predstavničkog tijela sudbene vlasti, zaštita koja se

---

⁵⁴ Usp. ESLJP *Kudeshkina protiv Rusije*, 26. veljače 2009., zahtjev br. 29492/05, stavak 85. i dalje; u ovom slučaju sutkinja je suspendirana sa svoje sudačke funkcije do izbora na kojima se kandidirala.

⁵⁵ Usp. Mišljenje CCJE-a br. 3 (2002.), stavci 30, 33; vidjeti također Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. 4. 2019., A/HRC/41/48, stavak 66.

⁵⁶ Mišljenje CCJE-a br. 3 (2002.), stavak 34.

⁵⁷ Mišljenje CCJE-a br. 18 (2015.), stavak 41.

⁵⁸ ESLJP, *Žurek protiv Poljske*, 10. listopada 2022., zahtjev br. 39650/18, stavak 222.; Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. travnja 2019., A/HRC/41/48, stavak 102; Opća skupština Europske mreže sudbenih vijeća (ENCJ), Deklaracija iz Sofije 2013., stavak vii; Komentar Bangalorskih načela, stavak 140, usp. i CCJE dokument Magna Carta sudaca, stavak 3.

⁵⁹ Mišljenje CCJE-a br. 18 (2005.), stavak 41.

⁶⁰ ESLJP, *Žurek protiv Poljske*, 10. listopada 2022, zahtjev br. 39650/18, stavak 222.

pruža tom sucu bit će pojačana.⁶¹ Uzimajući to u obzir i ovisno o problemu i kontekstu, sudbeno vijeće⁶², udruge sudaca⁶³, predsjednici sudova ili druga neovisna tijela mogu biti najbolji izbor za rješavanje ovih pitanja, na primjer ustavnih pitanja na visokoj razini. Suci također mogu izraziti svoje stavove u okviru međunarodnog sudačkog udruženja.

62. Međutim, ako bi se bilo koje od ovih pitanja pojavilo na sučevom sudu i ako bi nepristranost suca mogla biti razumno dovedena u pitanje, sudac se mora diskvalificirati iz bilo kojeg postupka⁶⁴.

VII. Etička dužnost sudaca da javnosti objašnjavaju pravdu

63. Suci bi trebali težiti promicanju i očuvanju povjerenja javnosti u pravosudnu djelatnost povećanjem razine razumijevanja i transparentnosti te pomaganjem u izbjegavanju lažnog prikazivanja u javnosti⁶⁵. CCJE podržava stajalište zauzeto u Bangalorskim načelima da bi suci trebali nastojati informirati javnost o tome što znači sudska neovisnost⁶⁶. Suci nadalje trebaju razjasniti rad pravosuđa, uključujući dužnosti i ovlasti sudaca. Oni bi trebali razjasniti ulogu pravosuđa i njihov odnos s drugim tijelima vlasti. Općenito, trebali bi ilustrirati kako vrijednosti pravosudnog sustava funkcioniraju u praksi⁶⁷.
64. Do sada se CCJE usredotočivao na obrazovnu ulogu sudova i udruga sudaca, jer su oni u posebno dobroj poziciji da preuzmu takvu ulogu⁶⁸. Odbor ministara Vijeća Europe potaknuo je postavljanje glasnogovornika sudova ili medijskih i komunikacijskih službi u nadležnosti sudova, pravosudnih vijeća ili bilo kojeg drugog neovisnog tijela⁶⁹. Europska mreža sudbenih vijeća (ENCJ) napominje da bi se pojedinačni suci trebali suzdržati od glasnogovorništva u medijima⁷⁰.
65. CCJE smatra da pojedinačni suci s odgovarajućim komunikacijskim vještinama također mogu objasniti funkcioniranje i vrijednosti pravosuđa⁷¹. Uz obrazovne forume⁷², mogu upotrebljavati medije, uključujući društvene mreže, kao izvrstan alat za dopiranje do

---

⁶¹ ESLJP, *Žurek protiv Poljske*, 10. listopada 2022, zahtjev br. 39650/18, stavak 222.

⁶² Njihova je misija očuvati neovisnost pojedinog suca i pravosuđa te zaštititi vladavinu prava, Mišljenje CCJE br. 23 (2020), stavak 29.; pogledati također Mišljenje CCJE-a br. 7 (2005), C.13.

⁶³ Općenito, udruge sudaca imaju važnu ulogu u obrani neovisnosti pravosuđa u javnoj raspravi, vidjeti Mišljenje CCJE-a br. 23 (2020.), stavak 17.

⁶⁴ Usp. Komentar Bangalorskih načela, stavak 140.

⁶⁵ Usp. Mišljenje CCJE-a br. 7 (2005.), stavci 6-23; pogledati također ENCJ, *Pravosuđe, društvo i mediji*, Izvješće iz 2011.-2012.

⁶⁶ Komentar Bangalorskih načela, stavak 44.

⁶⁷ Vidjeti također Izvješće ENCJ-a (Europske mreže sudbenih vijeća) o javnom povjerenju i imidžu pravosuđa (2018.-2019.), Poglavlje V, 5.3.

⁶⁸ Mišljenje CCJE-a br. 23 (2020), stavci 44-46; Mišljenje CCJE-a br. 18 (2015.), stavak 32.; Mišljenje CCJE-a br. 7 (2005), stavci 6-23.

⁶⁹ Vidjeti Preporuku Odbora ministara CM/Rec(2010)12 o sucima: neovisnost, učinkovitost i odgovornosti, stavak 19.; usp. Europska komisija za učinkovitost pravosuđa (CEPEJ), *Vodič o komunikaciji s medijima i javnošću za sudove i državna tužiteljstva*, CEPEJ(2018)15 i Mišljenje CCJE-a br. 7 (2005.), stavak 33. i dalje.

⁷⁰ ENCJ, *Izvješće 2011.-2012.*, stavak 6.2.6.

⁷¹ Usp. ENCJ *Izvješće 2018.-2019.*, poglavlje V, 5.3.

⁷² Usp. Komentar Bangalorskih načela, stavci 156-157.

javnosti i obrazovanje javnosti⁷³. U takvim slučajevima, suci bi se trebali temeljito pripremiti u suradnji sa sucima koji su imenovani za brigu o odnosima s medijima ili službenicima za javno informiranje⁷⁴, te voditi računa o pridržavanju dužnosti sudačke suzdržanosti, izražavajući se na neutralan i nepristran način⁷⁵.

VIII. Upotreba društvenih mreža među sucima

1. Sloboda izražavanja sudaca na internetu ili izvan njega

66. Opće je prihvaćeno da su prava koja ljudi imaju izvan interneta jednako zaštićena i na internetu, a posebice se to odnosi na slobodu izražavanja. Podložno sljedećem, suci mogu koristiti društvene mreže kao i svi drugi građani⁷⁶.

2. Razvijanje smjernica za korištenje društvenih mreža od strane sudaca

a) Definicija društvenih mreža

67. CCJE podsjeća na opće razumijevanje pojma društvenih mreža kao oblika elektroničke komunikacije (kao što su internetske stranice za društveno umrežavanje i mikroblogging) putem kojih korisnici stvaraju online zajednice za razmjenu informacija, ideja, osobnih poruka i drugog sadržaja (kao što su videozapisi). Slijedeći Preporuku Odbora ministara Vijeća Europe CM/Rec(2022)11 o načelima za upravljanje medijima i komunikacijama, Mišljenje koristi širok pojam medija i kvalificira društvene platforme kao digitalne usluge koje povezuju sudionike na višestranim tržištima, postavljaju pravila za takve interakcije i koriste algoritamske sustave za prikupljanje i analizu podataka i personalizaciju svojih usluga⁷⁷.

b) Primjenjivost općeg pravila o sudačkoj suzdržanosti

68. Međunarodni instrumenti ne sadrže mnogo smjernica o tome kako suci trebaju ostvarivati svoju slobodu izražavanja na internetu. Zajednička osnova, koju podržava CCJE, jest da se primjenjuje opća dužnost sudske suzdržanosti⁷⁸. To znači da bi suci trebali izbjegavati izražavanje stavova ili dijeljenje osobnih podataka na internetu koji potencijalno mogu ugroziti neovisnost i nepristranost pravosuđa, pravo na pošteno suđenje ili dostojanstvo službe i (povjerenje javnosti u) autoritet pravosuđa. U tu svrhu

---

⁷³ Usp. Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. travnja 2019., A/HRC/41/48, stavak 77.; UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavci 1, 8; usp. ENCJ Izvješće 2018.-2019., poglavlje II, 2.1.

⁷⁴ Vidjeti ENCJ, Izvješće 2011.-2012., stavak 6.2.6.

⁷⁵ Usp. UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavak 1.

⁷⁶ Za primjenu čl. 10. EKLJP-a na internetsku komunikaciju, vidjeti ESLJP *Delfi AS protiv Estonije* [VV], 16. lipnja 2015, zahtjev br. 64569/09, stavak 110.; *Kozan protiv Turske*, 1. ožujka 2022, zahtjev br. 16695/19.

⁷⁷ Vidjeti Dodatak Preporuci CM/Rec(2022)11 Odbora ministara o načelima za upravljanje medijima i komunikacijama, stavak 4.

⁷⁸ Vidjeti također UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavci 1, 15; Izvješće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. travnja 2019., A/HRC/41/48, stavci 78, 81; usp. Preporuka Odbora ministara CM/Rec(2010)12 o sucima: neovisnost, učinkovitost i odgovornost, stavak 19.

suci moraju pokazati oprez u korištenju društvenih mreža⁷⁹. Kako je izjavio posebni izvjestitelj UN-a za neovisnost sudaca i odvjetnika, primjena sudačke suzdržanosti na komunikaciju na društvenim mrežama ne znači da se suci moraju povući iz javnog života koji se odvija na društvenim mrežama⁸⁰.

69. Uz neke iznimke, privatna komunikacija ne bi trebala podlijevati ograničenjima slobode izražavanja. Privatna komunikacija podrazumijeva se kao bilateralna komunikacija ili komunikacija u zatvorenoj grupi kojoj sudac mora dopustiti pristup, uključujući usluge za razmjenu poruka od osobe do osobe ili zatvorene grupe društvenih platformi.

c) Prilagodba sudačkog ponašanja specifičnim izazovima komunikacije na društvenim mrežama

70. Korištenje društvenih mreža postavlja nove izazove i etičke probleme u vezi s primjerenošću objavljenog sadržaja i pokazivanjem pristranosti ili interesa. Društvene mreže imaju široku dostupnost i omogućuju širok prijenos sadržaja, što podrazumijeva veći nadzor nad objavljenim sadržajem. Društvene mreže imaju trajni kapacitet pohrane, što povećava rizik od profiliranja. Sadrže osobnu komunikaciju u pisanom obliku, što povećava rizik od neovlaštenog objavljanja privatnih poruka, kao i rizik od iskrivljavanja sadržaja u komunikaciji koja bude ostvarena⁸¹. Komunikacija je brza i usmjerena, što bi suce moglo navesti na objavljanje nepromišljenih postova. Radnje, poput „lajkanja“ ili prosljeđivanja informacija koje su objavili drugi, mogu se doimati relativno manje važnima i ležernima, ali se kvalificiraju kao redoviti izrazi mišljenja suca⁸². Za razliku od tradicionalnih medija, društvenim mrežama nedostaje „vratar“, što sucima omogućuje da objave sve što im je u mislima.
71. Ovi specifični rizici zahtijevaju od suca da bude posebno oprezan u svojoj komunikaciji na društvenim mrežama⁸³. CCJE primjećuje značajan rizik da dijeljenje osobnog sadržaja može negativno utjecati na ugled suca ili cijelog pravosuđa⁸⁴. Iz toga slijedi da se suci ne bi trebali upuštati u razmjenu poruka putem stranica društvenih mreža ili servisa za razmjenu poruka sa strankama, njihovim zastupnicima ili javnošću o predmetima o kojima donose odluke ili koji će se vjerojatno naći pred njima radi donošenja odluke⁸⁵. Trebali bi biti oprezni u pogledu rizika od pogrešnog predstavljanja koji može proizaći iz postavljanja izjava u zatvorene grupe. Trebali bi biti oprezni kada svojim komentarima stvaraju „profil“ koji ostavlja dojam nedostatka otvorenosti i objektivnosti u pogledu određenih tema. Isto vrijedi i za grupe na društvenim platformama u koje ulaze ili ljude koje prate i komentare koje „lajkaju“ ili „retvitaju“, budući da što su oni jednostraniji, to više ljudi može smatrati da ti suci nisu neovisni i nepristrani⁸⁶. Kada su uključeni u raspravu o svom sudačkom radu, zaštita autoriteta i

---

⁷⁹ Usp. Mišljenje CCJE-a br. 3 (2002.), stavak 40., u vezi s odnosima s medijima.

⁸⁰ Izvešće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. travnja 2019., A/HRC/41/48, stavak 79.

⁸¹ Usp. Izvešće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. travnja 2019., A/HRC/41/48, stavak 81.; usp. ENCJ izvještaje 2018.-2019., poglavlje II, 2.1.

⁸² Usp. UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavak 6.

⁸³ Usp. Izvešće posebnog izvjestitelja UN-a o neovisnosti sudaca i odvjetnika, 29. travnja 2019., A/HRC/41/48, stavak 81.

⁸⁴ Usp. ENCJ izvještaje 2018.-2019., poglavlje II, 2.1.

⁸⁵ Vidjeti također UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavak 17.

⁸⁶ Usp. UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavak 18.

digniteta funkcije trebala bi odvratiti suce od komentara koji dovode u pitanje njihovu prikladnost za obavljanje dužnosti.

72. Suci se moraju pobrinuti da zadrže autoritet, integritet, pristojnost i dostojanstvo svoje sudačke dužnosti⁸⁷. Trebaju imati na umu da jezik, odjeća, fotografije i otkrivanje drugih osobnih podataka mogu narušiti ugled pravosuđa. Dopuštanje sucima da dijele privatne detalje, poput načina života ili obitelji, nosi određene rizike u tom pogledu. Ugrožava li neki izraz potencijalno ugled suca ili pravosuđa treba ocijeniti u svjetlu okolnosti slučaja.
73. Suci se ne bi trebali uključivati u društvene mreže na način koji može negativno utjecati na javnu percepciju sudačkog integriteta, npr. djelujući kao influenceri.
74. Suci bi trebali razmotriti može li neprimjereni digitalni sadržaj koji prethodi njihovom imenovanju u sudsko vijeće narušiti povjerenje javnosti u njihovu nepristranost ili potkopati ugled pravosuđa. Ako je tako, trebali bi, ako je moguće, ukloniti ovaj sadržaj, slijedeći primjenjiva pravila svoje nadležnosti⁸⁸.

d) Sugeriranje transparentnog korištenja društvenih mreža (podložno dopuštenju)

75. Dužnost sudbene suzdržanosti primjenjuje se na komunikaciju putem društvenih mreža, bez obzira na to otkrivaju li suci svoj identitet ili ne⁸⁹. Ne postoji nikakva osnova koja bi spriječila suce da koriste pseudonime. Međutim, pseudonimi ne dopuštaju neetičko ponašanje. Nadalje, nenavođenje sudačke dužnosti ili korištenje pseudonima ne jamči da pravo ime ili sudački status neće postati javni. Stavljanje izjave o odricanju od odgovornosti na njihovim profilima na društvenim mrežama da su svi sadržaji ili mišljenja izraženi u njihovom osobnom svojstvu ne oslobađa suce obveze suzdržanosti u izražavanju.

e) Naglašavanje važnosti obuke sudaca u pogledu korištenja društvenih mreža

76. CCJE naglašava važnost obuke svih sudaca o aplikacijama društvenih mreža i etičkim implikacijama njihove upotrebe u osobnom i profesionalnom kontekstu⁹⁰.
77. Trebalo bi pomoći sucima da razumiju koji im stupanj suzdržanosti omogućuje da zaštite svoju sigurnost i ispune svoje obveze održavanja neovisnosti i nepristranosti, dostojanstva svoje službe i povjerenja javnosti u pravosuđe. Prikladna područja obuke sudaca bila bi primjerice razumijevanje koje se platforme društvenih mreža koriste, kako različite platforme društvenih mreža funkcioniraju, koju vrstu informacija bi bilo prikladno dijeliti na različitim platformama društvenih mreža te koje potencijalne rizike i posljedice može imati sudjelovanje u komunikaciji na takvoj platformi. Obuka bi trebala pokriti tehničke aspekte (kao što su različite postavke privatnosti različitih društvenih platformi), aspekte profiliranja i zaštite podataka.

---

⁸⁷ Usp. UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavci 5. i 18.

⁸⁸ Usp. UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavak 21.

⁸⁹ Vidjeti također UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavak 16. Pod uvjetom da se time ne krše primjenjivi etički standardi ili postojeća pravila koja zabranjuju identifikaciju suca kao člana sudačke vlasti na društvenim mrežama. Usp. stavke 12-13.

⁹⁰ Vidjeti također ENCJ izvješće 2018.-2019., poglavlje II, 2.7; ENCJ Izvješće 2011.-2012., 6.2.4; UNODC Neobvezujuće smjernice sucima o korištenju društvenih mreža, stavci 14, 38-40; usp. Mišljenje CCJE-a br. 23 (2020), stavak 18.; CCJE Magna Carta, stavak 18.

78. Pravosuđe bi trebalo omogućiti kontinuiranu obuku novoimenovanih sudaca i stalnih sudaca. Udruge sudaca mogu pridonijeti obuci, razmjeni i dijeljenju znanja i najboljih praksi među sucima.

IX. Preporuke

1. Sudac uživa pravo na slobodu izražavanja kao i svaki drugi građanin. Uz individualno pravo suca, načela demokracije, diobe vlasti i pluralizma pozivaju na slobodu sudaca da sudjeluju u raspravama od javnog interesa, posebno u pogledu pitanja koja se odnose na pravosuđe.
2. U situacijama u kojima su demokracija, dioba vlasti ili vladavina prava ugroženi, suci moraju biti otporni i imati dužnost javno govoriti u obranu neovisnosti pravosuđa, ustavnog poretka i obnove demokracije, kako na nacionalnoj tako i na međunarodnoj razini. To uključuje stavove i mišljenja o pitanjima koja su politički osjetljiva i proteže se na unutarnju i vanjsku neovisnost pojedinačnih sudaca i pravosuđa općenito. Veće diskrecijsko pravo u tom pogledu imaju suci koji govore u ime sudačkog vijeća, sudačke udruge ili drugog predstavničkog tijela sudbene vlasti.
3. Osim udruga sudaca, sudbenih vijeća ili bilo kojeg drugog neovisnog tijela, suci pojedinci imaju etičku dužnost objašnjavati javnosti pravosudni sustav, funkcioniranje pravosuđa i njegove vrijednosti. Povećanjem razumijevanja, transparentnosti i pomaganjem u izbjegavanju pogrešnog predstavljanja prema javnosti, suci mogu pomoći u promicanju i očuvanju povjerenja javnosti u pravosudne aktivnosti.
4. Pri korištenju svoje slobode izražavanja, suci trebaju imati na umu svoje posebne odgovornosti i dužnosti u društvu, te biti suzdržani u izražavanju svojih stavova i mišljenja u bilo kojoj okolnosti u kojoj bi, u očima razumnog promatrača, njihova izjava mogla ugroziti njihovu neovisnost ili nepristranost, dostojanstvo njihove dužnosti ili autoritet pravosuđa. Osobito bi se trebali suzdržati od komentara o sadržaju slučajeva kojima se bave. Suci također moraju čuvati povjerljivost postupka.
5. Kao opće načelo, suci bi trebali izbjegavati uplitanje u javne polemike. Čak i u slučajevima kada im je članstvo u političkoj stranci ili sudjelovanje u javnoj raspravi dopušteno, suci se trebaju suzdržavati od bilo kakvog političkog djelovanja koje bi moglo ugroziti njihovu neovisnost ili nepristranost, odnosno ugled pravosuđa.
6. Suci bi trebali biti svjesni prednosti, ali i rizika medijske komunikacije. U tu svrhu, pravosuđe treba osigurati obuku za suce koja ih educira o korištenju medija, koji se mogu koristiti kao izvrstan alat za dopiranje do javnosti. Istodobno treba osvijestiti da prilikom objave na društvenim mrežama sve što se objavi postaje trajno, čak i nakon brisanja, te se može slobodno interpretirati ili čak izvući iz konteksta. Pseudonimi ne pokrivaju neetičko ponašanje na internetu. Suci bi se trebali suzdržati od objavljivanja bilo čega što bi moglo ugroziti povjerenje javnosti u njihovu nepristranost ili biti u sukobu s dostojanstvom njihove službe ili pravosuđa.
7. Pravila ili kodekse ponašanja koji se odnose na opseg slobode izražavanja sudaca i bilo kakva ograničenja korištenja te slobode trebali bi sastaviti sami suci ili njihova sudačka udruženja.

Prevela i obradila:
Martina Grdić- sutkinja
Općinskog građanskog suda u Zagrebu

